СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

ЧАСТЬ І. Established 1893. TWO SECTIONS — SECTION 1.

Рік LIV. Ч. 93. Ню Йорк і Джерзі Сіти, субота, 11. травня 1946. No. 93. New York and Jersey City, Saturday, May 11, 1946. Vol. LIV.

ТРИ ЦЕНТИ в Злучених Державах Америки. ПЯТЬ ЦЕНТІВ за границею Злучених Держав Америки. Тел. „Свободи": BErgen 4-0237—4-0807 Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016 THREE CENTS in the United States of America. FIVE CENTS elsewhere.

НАДІЮТЬСЯ РАДИКАЛЬНИХ КРОКІВ УРЯДУ В СПРАВІ СТРАЙКІВ

Вугільний страйк відбивається на життю цілого краю. Щодо цього немає двох думок, як зважити, що через брак вугілля спиняють продукцію такі фабрики як Форда чи Крайслера, а залізниці обмежують рух навіть і на 50%. Чим це все закінчиться, годі заповісти. Та з Білого Дому заповідають, що президент Труман зачинає ставати „войовничим" і готов проголосити вугільний страк „страйком проти уряду", а теж братись за його полагоду, поминаючи Джана Л. Луїса, голову Юнайтед Майн Воркерс. Теж у сенаті готуються до протистрайкового закону, який, як кажуть, може бути тепер ухвалений в далеко острішім виді, як це було передше.

АМЕРИКАНСЬКА МАТИ НА 1946 РІК.

Є нею миссис Емма Клерісса Кліметн з Луїзвил, Кентоки. Це нігерка, внучка ніґра-невільника. Сама покінчила Ливингстон Каледж в Керолайні і посилала до нього всіх своїх семеро дітей. Усі ті діти, сини і дочки, покінчивши високі школи вибились високо у різних ділянках. Усі працюють далі з матерю над піднесенням нігерської раси на вищий культурний ступінь. Як Клімент дізналась, що її вибрано американською матірю на 1946 рік, заявила, що це велика честь для нігерської раси, її родини й її церкви.

СТАРИННА УКРАЇНСЬКА ПЛАЩЕНИЦЯ.

В Оберстдорф, в Баварії, під американською окупацією, знайшов о. М. Федорович, ЧСВВ, в хаті німецького священика плащеницю, що є рідкою українською памяткою з 13. століття. Знайшов її цей священик в 1917 році у болоті в українському селі на Буковині біля розбитої старої церковці. Тоді він був там вояком. Сховав її, а вернувши до Баварії вичистив і обрав в дорогі рами. Потім він став священиком і саме у його хаті побачив о. Федорович цю дорогоцінну памятку.

БУВ „НЕБАЖАНИЙ".

А. Алилуева, дочка особистого приятеля Сталіна, пише у своїх спогадах, що за царських часів Сталіна не взяли до армії, бо влада гадала, що він був би там „небажаним". Що то сказалиб тепер народи, що стогнуть під Сталіном, якби так могли висказати свобідну свою думку, чи бажають собі Сталіна? І що то скаже історія, як зарахує міліони трупів і „осяги" сталінського режиму?

ТРОЦЬКИЙ ПРО СТАЛІНА.

Вийшла книжка про Сталіна, написана Л. Троцьким, що то його обсервував зблизька довгі літа. Троцький пише, що Сталін від власної молодости дуже хотів стати популярним, але всі його прикмети були такі, що робили його радше непопулярним. У нього не було ніякого особистого чару. Та тому, що він не міг осягнути популярности простим шляхом, він пустився на злодійський. Сталін, каже Троцький, є злобний і ніколи не забуває найменшої урази. Навпаки, весь час памятає, що ту уразу треба пімстити. Писання Сталіна, каже Троцький, це ніщо інше, а тільки передання думок Леніна. Він, каже Троцький, не був ніколи трибуном, ні стратеґом, ні провідником бунту, а тільки бюрократом революції. До Центрального Комітету дістався через кооптацію, або „задніми дверми". Революції Леніна він не розумів, а приступив до революційного „воза" Леніна аж тоді, як більшість партії перехилилась на бік Леніна. Звернув на нього увагу доперва Ленін і підніс його догори за його впертість, постійність, безоглядність, які то черти показались пізніше цілком шкідливими. Тому саме Ленін перед смертю зірвав з Сталіном, а навіть був готовий виступити проти нього отверто. Таке оповідають ті, що були з Леніном при його смерти. Троцький називає Сталіна „над-Нероном" і „над-Борджією", приписуючи йому найбільші в світі злочини, які колинебудь були.

КОРНІЙЧУК ПРОТИ ВАТИКАНУ

Олександеер Корнійчук, що в Советах то виринає то пропадає, написав статтю п. н. „Чому хвилюється Ватикан?", яку передали У. Щ. Вісті. В цій статті є між іншим таке:

„Папа проливає сльози в енцикліці над долею возєднання народу Закарпатської України в єдиній українській державі, бо радянська влада висушила сльози народу Закарпатської України, принесла йому волю, щастя, навіки звільнила його від іноземних загарбників, перетворила його на господаря власної землі"."

Нема то як большевицькі плазуни і брехуни!

БИРНСОВИ ТЯЖКО ДІЙТИ З МОЛОТОВОМ ДО ПОРОЗУМІННЯ

Як кореспонденти запитали президента Трумана, чи конференцію міністрів закордонних справ Чотирьох Потуг, що відбувається у Парижі, можна назвати „наглядним провалом", то президент заявив, що на це може відповісти секретар стейту Бирнс. Знов Бирнс ствердив у Парижі, що він далі не погоджується з Молотовом щодо ведення мирової конференції. Совети тепер настають, щоби всі важні справи були спершу обговорені й вирішені Чотирма Потугами, та щоб доперва потім закликати представників 17 інших держав і так відбути конференцію 15. червня, як це запропонував Бирнс. Та Злучені Держави є за те, щоб всі справи були обговорювані на конференції представників 21 держав, бо в той спосіб буде можна лекше висондувати, яка є світова опінія.

УКРАЇНСЬКІ ҐАЗЕТИ НА СКИТАЛЬЩИНІ.

В Німеччині під американською владою виходять тепер такі часописи:

Тижневик „Християнський Шлях", видаваний греко-кат. парохією в українськім таборі Карльсфельд біля Мінхену. Містить статті на актуальні теми д-ра С. Барана. Між іншим помістив гарний опис інавґурації Греко-кат. Духовної Семинарії біля Мінхену, якої ректором є о. д-р Василь Лаба. Є теж там вірш д-ра О. Грицая. Часопис „Христос Наша Сила" видає Апостольська Візитатура греко-кат. Церкви в Німеччині, а ціль його: поглиблення релігійного життя серед скитальців. Два рази тижнево виходить „Наше Життя" в Авгсбурґу, з літературним додатком під неділю і з ціллю: Внести в наші ряди віру в нашу правду і любов українця до України. Добре редаговане „Слово" виходить в Реґенсбурґу. Є там цікавий опис конференції українських мистецтвознавців при Українській Вільній Академії Наук. Конференція, що відбулась в Ульмі 3 і 4 квітня мала на меті: обєднати науковців, що працюють у всіх галузях мистецтва, літератури, плястики, театру, музики, співу і кіна. Це четверта група при Українській Вільній Академії. Крім неї ще є ґрупи: передісторії й ранньої історії, історії і теорії літератури та мовознавства. На конференції виголосили реферати: проф. П. Курінний, проф. Державін, д-р В. Січинський, д-р А. Білецький, проф. Ол. Повстенко, проф. Д. Горняткевич і дир. В. Блавацький. Часопис „Час" виходить в Фюрт біля Норемберґу. Є там статті д-ра Зенона Кузелі, Д. Горнаткевича, В. Петрова. В Новім Ульмі виходять „Українські Вісті". У ній є стаття про конференцію українських редакторів в американській зоні, що створили „Союз Української Демократичної Преси". Ціль часопису: поставити на належній висоті друковане слово та стати в обороні української справи, рішуче й безжалісно боротися з всякими деструктивними чинниками та викривати їх шкідливу роботу. Часопис „Неділя" виходить у Швайнфурті. Так є, що ті ґазети мають служити потребам того осередку, де вони виходять. Поза цей осередок їх не вільно висилати.

„НАЙВИЗНАЧНІШІ ЖІНКИ" В УКРАЇНІ.

Про них пише „Радянська Україна". В українському „парляменті" має бути 97 жінок, а у Верховній Раді СССР 39. Найвизначніші з Західної України такі: Ганна Петрище, Олександра Пастушина, Ганна Гоголь, Уляна Єфимчук-Дячук, Катерина Коваленко, Параска Васюта. Вони, як звідомляє большевицька пропаганда, заслужили високого довіря і обрані депутатами Верховної Ради СССР. „Радянські жінки", пише та пропаґанда, „виховані більшевицькою партією і окрилені батьківським піклуванням товариша Сталіна".

„РАДЯНСЬКА БУКОВИНА".

Так називається большевицька газета, що виходить в Чернівцях. Видавана на такий самий лад як „Радянський Львів", тільки ще бідніша змістом. З неї довідуємося, що ректором Черновецького Університету є якийсь В. Каніболоцький, а професором у ньому якийсь М. Гуля.

СЯК ЧИ ТАК — ТРЕБА ГИНУТИ!

Повернувший з Польщі Чарлз С. Рорер, що їздив тамтуди з кіньми, дарованими польським селянам, які роздавав від імені УНРРА, каже, що життя це найдешевша річ в Европі, а найбільше впадає це в очі в Польщі. Поляки, каже він, що не співпрацюють з росіянами, зникають, так, що слід по них пропадає, а ті, що співпрацюють з ними, живуть у вічнім страху, що їх забе їх власне підпілля.

"SVOBODA" (Ukrainian Daily)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays and holidays by the Ukrainian National Association, Inc., at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N.J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

Classified Advertising Department, 597—7th Ave., New York 18, N. Y. BRyant 9-0582

„КАТЯ"

„Де моя мама? Де мій тато?" — голосила жалібно й роспучливо співучою українською мовою маленька „Катя", як описує це Віктор Кравченко, автор книжки „Я вибрав свободу". Побачив він ту „Катю" несподівано, будучи ще студентом, як прийшов вечером до хати своїх батьків. І хоч як тепло мати Кравченка приговорювала, що стане „Каті" за добру маму, і хоч всі її в хаті заспокоювали і приголублювали, то вона далі жалібно лебеділа: „Де мамочка, де мій тато, де мій братчик". А це лебедіння просто серце розривало, душу давило. І наганяло лячні думки на молодого комсомольця. Тому так хотів їх відігнати, чи до голови не припускати.

Одначе голос цього лебедіння залишився в його ухах і донині, пише Кравченко. Знов думки, що тоді йому пхались у голову, як він зачав розуміти причину трагедії маленької „Каті", що її забрала з вулиці його сестра та яку принято в його хаті за свою, були тими першими, з яких зродилось пізніше в Америці остаточне рішення покинути совєтську місію в Вашингтоні й Совети та „вибрати свободу", щоби мати змогу описати пекло в Советах. Так він і зробив, а при тому не забув і за „Катю" і за те її лебедіння, як розповідала, як чекісти забрали їх з українського села, її батька, маму, сестричку і братчика, та як їх довго везли і їсти не давали та як вона по дорозі загубила батька, матір та сестричку, а потім ще й братчика й опинилась ось так між „безпритульними" чи там „вовченятами"...

Описав Кравченко й те, як він ще й досі чує, як „Катя" навіть тоді, коли вже звикла до його рідні, що обходились з нею як з рідною дитиною, все ще по ночах плакала і крізь сон жалібно й ніби з докором по українськи говорила: „Та деж ти моя мамо? Та деж ти мій папочка?"

* * *

Нагадуємо цю картину знагоди цьогорічного „Дня Матери", бо такі образи слід нам мати перед очима, коли хочемо святкувати цей День як добрі люди, як добрі діти. Таких картин нині повно в Україні. Теж і поза нею, де тільки живуть українські вигнанці, виселенці чи скитальці. Всюди є там дрібні сироти, такі „Каті", що ще лебедять українською мовою, питаючи за батьком чи мамою.

Чи не вратуватиб нам хоч тих з них, що їх можемо вратувати? Чи не заступити нам тим сиротам втрачених і помордованих лютим ворогом батьків і матерей?

Подумаймо про це у „День Матери". А роздумавши над тим, може знайдеться яка родина, що згодиться приняти до себе якусь сироту, як приняли до себе Кравченки „Катю".

Та у всякому випадку памятаймо, що як будемо веселитись, то не маємо забути за сироти. От, наприклад, у Ню Йорку справляє жіноцтво велику забаву знагоди „Дня Матери" в однім з найкращих готелів. Це буде така забава, з якої цілком певно буде й справді великий дохід на спровадження українських сиріт до Америки. Тому саме на такій забаві треба бути як не особисто, то з надісланою жертвою! А що подібні підприємства влаштовуються чи будуть влаштовуватись і по інших наших громадах, то всюди їх треба однаково добре поперти. А коли мова про „День Матери", то ще додамо, що де цей день ратує якусь сироту без матери, то там є він днем достойним того чи не найбільшого слова, яким є слово „Мати".

О. Безіменний.

СТРАДНА МАТИ

Тихо і непривітно у вдовиній хаті. На святково застеленім столі в темнім світлі воскової свічки парують різдвяні страви. Запашною хмарою підноситься пара. Сірим покривалом накриває вона образи і в сірім мерехтінні лампадки витає вгорі. Надворі голодним вовком завиває вітер, то гнівно вдаряє в спорохнявілі від старости двері, снігом стукає в шиби, то раптом стихає, змінюючись в приємні мельодійні переливи, то знов зривається з попередньою силою.

В хаті перед іконами на колінах стоїть старенька вдова і тихо шепче слова молитви.

Чогож вона така сумна? Чого не висихають від сліз її змучені очі? Аджеж не радіти їй, згадуючи на самоті, що мала дітей, та лиха доля скривдила її: пішли сини і не вернулись, лишили її на старості літ самітньою.

— „Господи, помилуй, огради і заступи мене грішну, — шепоче тихо змарнілими губами, — не карай мене так тяжко, зглянься надімною, спаси і сохрани ласкою своєю раба твого, вояка Юрія".

Стогін...

Що це за стогін?

О, ні, то не стогін, то плач зраненого материнського серця без сліз — сльози вже давно вона вилила в довгі, безсонні, осінні ночі.

— „Господи Всемогутній, зглянься надімною, — шепоче стара мати, благально простягаючи руки.

Парують різдвяні страви, нікому їх їсти.

Крізь сіру пелену пари виринають мовчазні постаті Святих на образах, що байдужними поглядами дивились на неї.

О, що вона бачить? Що то таке?

Сльози заливають змучені очі. До неї всміхається дитяче лице з непокірно розкуйдовженим кучерявим волоссям на голові, лице наймолодшого сина Юрія.

— „То ти, сину... Сину!" —

Сльози заливають її очі.

— „О, чому ще ті сльози... Сину!... —

Зриваєтсья мати і підходить ближче.

— „Сину, де ти?" —

О, то не він, то Миколай Чудотворець з мітрою на голові всміхається до неї.

Надворі люто віє вітер.

Веться пара попід стелею.

— „Христос Рождається, сину!" — шепоче тихо стара мати.

Тиша... Люто віє вітер, грюкає довірками. Срібним дзвінком в хатній тиші дзвенить материнський плач.

— „Сину, де ти? Озовися!" —

Гу-у! завиває вітер, грюкає віконницями, стукає крижинами в вікна.

Тривожиться материнське серце, але всетаки в її душі десь так глибоко тліє іскра надії. А може він ще вернеться?

Люто завиває вітер, буйними поривами пестить обшарпану вдовину хату.

— „А може ще повернеться", — шепоче стара.

...Ось виринає у її уяві гаряче літо, липневе сонце пече так нестерпно, безжалісно. По закурених вулицях села маршерують сірі вояцькі кольони.

— „А може і Юрій тут?" —

Напружує зір знедолена ненька, заплаканими очима пробігає по сірих постатях вояків.

В очі падає її дитяча постать вояка, що гордо піднявши голову, маршерує впереді кольони. Вдивляється пильно стара ненька.

— „Юрку, то ти? Почекай-же хоч на хвилину. Куди-ж ти, сину?" —

Пішов далі, лиш тільки помахав хустиною та засміявся так жалібно.

Пішли вони, пішов і він, пішов в далеку путь. Ось вже зникли геть далеко, лиш хмара куряви на обрії нагадує їй, де пішов він, син Юрій. Пішов і не вернувся.

— „А може, ще вернеться?"...

— „Щасти вам, Боже, орлята сисокрилі!" —

Гу-у! — стукає одвікрами вітер, б'ється об шибки крижинами.

— „Хто там?" —

Тиша...

Крається материнське серце.

— „Господи, помилуй мене грішну, не карай так тяжко", — шепоче страдна мати.

— „Холонуть на столі різдвяні страви, догоряє свічка...

Плач... То не плач, а стогін зраненої материнської душі срібною струною дзвенить в хатній тиші. По змарнілому лиці страдної матері з її виплаканих очей котяться сльози.

Кап... кап...

(„Батьківщина", Ріміні).